

Energeetika- ja keskkonnaministri määruse „Avalike biometaanis sisestuspunktide toetuse andmise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määruse abil viiakse ellu „Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*)¹ poliitikaeesmärgi „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi „Taastuvenergia edendamine kooskõlas direktiiviga (EL) 2018/2001, sealhulgas selles sätestatud säästlikkuse kriteeriumidega“ meetme 21.2.2.1 „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ sekkumine „Biometaanis kasutuselevõtu soodustamine“.

Meetme eesmärk on suurendada biometaanis kasutamist ülekandevõrgu liitumispunkti väljaehitamise ja operaatori seadmete soetamise toetamise abil. Selleks antakse meetmest toetust Eesti äriregistris registreeritud ja tegutsevale äriühingule biogaasi liitumispunkti väljaehitamiseks. Taotleja ei saa olla võrku käitav äriühing. Meetme näol on tegu ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi kuuluva prioriteediga, vt koalitsioonileppe punkti 122².

Meetmest toetatavat tegevust rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) vahenditest. Eelnõu alusel on Euroopa Liidu toetust ette nähtud 2 000 000 eurot.

Tegevusi rahastatakse taotlusvoorudest ja toetuse andmine on kavandatud üle-eestilisena.

Eelnõukohane määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seaduse³ (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel.

Eestis toodeti 2024. aastal 0,28 TWh (teravatt-tundi) biometaanis⁴, millest suurem osa leiab praegu rakendust transpordisektoris. Lähiaastatel valmib mitu uut biogaasijaama, mis suurendavad tootmisvõimsust. Hinnanguliselt võib riigi ressurssidel põhinev jätkusuutlik biometaanis tootmis- ja tarbimispotentsiaal ulatuda 2035. aastaks kuni 0,8 TWh-ni aastas.

Kuna biometaanis kasutusvõimalused transpordis on piiratud ja jaotusvõrgus esineb juba praegu perioode, mil biometaanile puudub piisav nõudlus, tuleb leida uusi rakendusviise. Üks oluline võimalus on biometaanis suunamine maagaasi ülekandevõrku, kus see asendab fossiilset maagaasi. Seeläbi aidatakse kaasa gaasivõrgu dekarboniseerimisele ning tagatakse energiasüsteemi varustuskindlus.

Gaasitaristu alakasutamine või kasutusest kõrvalejätmine tähendaks viimase viie kuni kümne aasta jooksul tehtud suurinvesteeringute ebatõhusat kasutust. Seetõttu on oluline suurendada rohegaaside, sealhulgas biometaanis osakaalu gaasivõrgus, et olemasolev taristu toetaks üleminekut puhtamale energiale.

Biometaanis sisestamiseks gaasivõrku on vaja luua sisestuspunkt ülekandevõrku. Biometaanis sisestuspunkt toimib rajatisena, kus biometaanis sisestatakse maagaasi ülekande- või jaotusvõrku. Protsess hõlmab esmalt biometaanis transportimist sisestuskohta – kui tootmiskoht

¹ [Rakenduskava](#).

² [Eesti Reformierakonna ja Erakonna Eesti 200 valitsusliidu alusleping | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

³ [RT I, 30.06.2023, 56](#).

⁴ [Biometaanis päritolutunnistused | Elering](#).

asub gaasivõrgust kaugel, võib transport toimuda näiteks kõrgsurvekonteinerites veokiga. Ülekandevõrku on võimalik biometaani sisestada ka toru kaudu, kui tootmiskoht asub lähedal. Sisestuspunktis läbib biometaan enne gaasivõrku jõudmist mitu etappi:

- gaasi eelsoojendus,
- rõhu alandamine,
- mahu- ja energiaväärtuse mõõtmine ning
- kvaliteedikontroll.

Sisestusprotsess on tavaliselt automatiseeritud ning seda juhitakse ja jälgitakse kaugelt, et tagada süsteemi töökindlus. Selline lahendus võimaldab ka nendel biometaanitootjatel, kellel puudub otsene ühendus gaasivõrguga, anda oma panus taastuenergia süsteemi. See loob uusi võimalusi kohaliku jätkusuutliku energia tootmiseks. Näiteks Lätis rajatakse juba riigi toel mitut biometaani sisestuspunkti. Minimaalselt toetatakse käesoleva meetmega ühe sisestuspunkti rajamist, mille minimaalne aastane sisestamise kogus on 33 GWh.

Sisestuspunktide loomine suurendab gaasivõrgus rohegaaside kasutust ning tagab kohalikul ressursil varustuskindluse. Meetmele eraldatud toetuse abil on võimalik rajada vähemalt üks sisestuspunkt. Üks sisestuspunkt võimaldab majanduslikult otstarbekalt teenindada biometaanijaamu, mis asuvad loodavast punktist ligi 60 km raadiuses. Sisestuspunktide olemasolu võib olla lisaeldus uute biometaanijaamade rajamisel, seega ulatuvad sisestuspunkti mõjud oluliselt kaugemale.

Kuna biometaani sisestuspunkti maksumus küündib tänaste hindade alusel eeldatavalt üle 2 miljoni euro, jääb vajalik investeeringu suurus ettevõtetele kättesaamatuks. Selleks, et mahukat investeeringut teha, on vajalik riigi toetus, sest kokkuvõttes toetab see gaasivõrgu dekarboniseerimist ja impordisõltuvuse vähendamist.

Määruse tulemusel halduskoormus märkimisväärselt ei suurene. KIKi halduskoormus suureneb vaid ajutiselt meetme pakkumiste hindamisel ja meetme elluviimisel. KIKi halduskulud rahastatakse struktuurivahendite tehnilise abirahadest.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi taastuenergia ekspert Hans Markus Kalmer (+372 6256476, e-post hans@kliimaministeerium.ee), Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus projektikoordinaator Kätlyn Kangur (+372 58 800 228, e-post katlyn.kangur@kik.ee) ja jurist Silver Nittim (+372 58 800 218, silver.nittim@kik.ee). Riigiabi analüüsi tegi Silver Nittim. Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Kristel Soodla (+372 56872650, e-post kristel.soodla@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja keeleteimetas Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Moonika Kuusk (moonika.kuusk@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kümnest peatükist ja 26 paragrahvist. Peatükid jagunevad teemade kaupa järgmiselt:

- 1) üldsätted;
- 2) toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr;
- 3) nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele;
- 4) toetuse taotlemine;
- 5) taotluse menetlemine;
- 6) taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine;

- 7) toetuse saaja, partneri ja rakendusüksuse õigused ning kohustused;
- 8) aruannete esitamine;
- 9) toetuse maksmise tingimused;
- 10) finantskorrektsioonid ja vaided.

1. peatükk: üldsätted

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse määruse kohaldamisala ning toetuse andmise eesmärgi ja tulemusi, nimetatakse rakendusasutust ja -üksust, määratletakse kasutatavad terminid ja määratakse kindlaks riigiabi andmise tingimused.

Paragrahv 1 kohaselt reguleeritakse määrusega ÜSS2021_2027 § 1 lõike 1 punktis 1 nimetatud „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ poliitikaeesmärgi „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi „Taastuenergia edendamine kooskõlas direktiiviga (EL) 2018/2001, sealhulgas selles sätestatud säästlikkuse kriteeriumidega“ meetme 21.2.2.1 „Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises“ sekkumise „Biometaani kasutuselevõtu soodustamine“ elluviimiseks Euroopa Regionaalarengu Fondist toetuse andmist.

Toetuse taotlemisel ja andmisel lähtutakse Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*), arvestades eelnõukohase määruse erisusi. Toetuse taotlemise, määramise, kasutamise ja tagasinõudmisega seotud teavet ja dokumente esitatakse ning taotlus- ja aruandevormid ja juhised tehakse kättesaadavaks e-toetuse keskkonnas⁵.

Paragrahv 2 koondab määruses läbivalt kasutatavad terminid. Termineid, mida kasutatakse ühendmääruses ning perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduses, ei ole eelnõukohases määruses uuesti määratletud. Paragrahvis on esitatud terminid, mis on asjakohased ja vajalikud eelnõukohase määruse rakendamiseks.

Paragrahv 3 määrab kindlaks toetuse andmise eesmärgid ja tulemused. Toetuse andmise eesmärk on suurendada biometaani kasutamist, toetades ülekandevõrguga liitumist ja operaatorit vajalike seadmete soetamisel. Toetuse andmise tulemusel luuakse ülekandevõrku sisestatava biometaani vastuvõtmise võimekus, mille kaudu on biometaani tootjatel võimalik ülekandevõrku rohkem biometaani sisestada.

Projekt peab aitama saavutada meetme väljundnäitaja. Rakenduskava ja meetmete nimekirja järgi on perioodi 2021–2027 väljundnäitaja biometaani sisestuspunkti rajamine.

Toetusest rahastatav projekt peab aitama suurendada biogaasi sisestamist gaasivõrku ja vähendada Eestis tarbitavate gaaskütuste arvestuslikku kasvuhoonegaaside heidet. Mõõtmiseks kasutatakse tulemusnäitajaid, milleks on gaasivõrku sisestatud biometaani kogus (ühik MWh/a).

Eelnõukohases määruses seatud eesmärgi saavutamiseks on vaja rajada vähemalt üks biometaani sisestuspunkt ja gaasivõrku sisestatav biometaani kogus peab olema kokku vähemalt 33 GWh/a.

⁵ <https://etoetus.rtk.ee>.

Paragrahvi 4 kohaselt on meetme rakendusasutus Kliimaministeerium (edaspidi *rakendusasutus*) ja rakendusüksus Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *KIK* või *rakendusüksus*). KIK on valitud rakendusüksuseks, kuna tal on kogemusi energeetika valdkonnas taotlusvoorude korraldamisega.

Paragrahvi 5 alusel juhendatakse abikõlblike kulude arvutamisel riigiabi andmise ja vähese tähtsusega abi andmise reeglitest.

Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) (edaspidi *üldine grupierandi määrus*), alusel toetuse andmisel kohaldatakse konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatud ning antav riigiabi peab vastama üldise grupierandi määruse üldtingimustele ja selle asjakohastes artiklites sätestatud tingimustele. Käesoleval juhul antakse riigiabi üldise grupierandi määruse artikli 48 alusel konkureeriva pakkumismenetluse vormis.

Toetuse andmisel kohaldatakse üldise grupierandi määruse artikli 1 lõigetes 2–5 sätestatud välistusi. Selle määruse alusel ei maksta üksikabi ettevõtjale, kellele komisjoni sellise eelneva otsuse alusel, millega sama liikmesriigi poolt antud abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks. Üldise grupierandi määruse artikli 6 kohaselt peab abil olema ergutav mõju.

Vähese tähtsusega abi piirmäär on 300 000 eurot kolme aasta jooksul ühe ettevõtja kohta komisjoni määruse (EL) nr 2023/2831⁶ kohaselt, lähtudes selles sätestatud tingimustest ja piirmääradest.

2. peatükk: toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Peatükk sätestab määruse raames toetatavad tegevused, abikõlblike kulude liigid, projekti abikõlblikkuse perioodi määramise, toetuse summa ja osakaalu ning nendega seotud tingimused.

Paragrahvis 6 nimetatakse määruse raames toetatavad tegevused.

Kõik tegevused, millele toetust antakse, peavad aitama kaasa toetuse andmise eesmärgi saavutamisele. Käesoleva määruse raames antakse toetust biometaani sisestuspunkti rajamiseks.

Paragrahvi 6 lõikes 1 on sätestatud, et toetust antakse §-s 3 toodud eesmärgi, biometaani sisestuspunkti rajamise saavutamiseks. Lisanduvate biometaani sisestuspunktide kaudu on võimalik sisestada ülekandevõrku rohkem biometaani, et suurendada taastuenergia kasutamise osakaalu. Toetatavate tegevuste hulka kuuluvad järgmised tegevused:

- 1) kontainerites komprimeeritud biometaani vastuvõtmiseks rajatav biometaani vastuvõtjaama ehitamine,
- 2) võrguettevõtja gaasisestusjaama ehitamine koos vajalike rõhu reguleer- ja kaitseseadmete, soojenduseseadmete ning vajalike gaasi koguse ja parameetrite/kvaliteedi mõõtevahenditega,
- 3) kaugjuhitavate sulgeseadmetega süsteemi sisestatava kvaliteedinõuetele mittevastava gaasivoo tõkestamiseks elektrivarustuse andmeside tagamine ja automaatika seadmete paigaldamine.

⁶ [Euroopa Komisjoni määrus \(EL\) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abisuhtes \(ELT L 2023/2831, 15.12.2023, lk 1–12\).](#)

Paragrahvi 6 lõikes 2 on sätestatud, et toetust antakse projektile, mille käigus rajatakse biometaani sisestuspunkt, mille võimsus on vähemalt 20 MW (megavatti) ja sisestusmaht aastal 2029 vähemalt 33 GWh/a (gigavatt-tundi aastas). Miinimumvõimsuse määramisel on lähtutud eesmärgi saavutamisest, milleks on vaja rajada vähemalt üks biometaani sisestuspunkt ja gaasivõrku sisestatav biometaani kogus peab olema vähemalt 33 GWh/a.

Toetatava tegevuse hulka kuulub ka projekti dokumentatsiooni koostamine, tehniliste seadmete soetamine, üldehitustööd, vajalike uute kommunikatsioonide rajamine, samuti liitumistasu võrguettevõttega, sh omanikujärelevalve.

Paragrahvi 6 lõikes 3 sätestatakse, et toetust ei anta projektile, mille tegevustega on alustatud enne taotluse esitamist rakendusüksusele. See säte aitab täita üldise grupierandi määrase artiklis 6 kirjeldatud abi ergutava mõju nõuet. Abi mõju loetakse ergutavaks, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. Terminit *töö alustamine* on selgitatud üldise grupierandi määrase artikli 2 punktis 23.

Paragrahvi 6 lõike 4 kohaselt on toetatavad tegevused kooskõlas „olulise kahju ärahoidmise põhimõttega“. Euroopa Parlamendi 2021. aasta määruses 2019/2088 on sätestatud jätkusuutliku investeerimise põhimõte. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (ingl *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi nimetatud määrides sätestatud keskkonnanäesmärki. „Olulise kahju ärahoidmise põhimõtet“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (EL) 2020/852 artikli 17 tähenduses. Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnanäesmärgi saavutamisele.

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH-analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meede on kooskõlas olulise kahju ärahoidmise põhimõttega. Toetatavad tegevused panustavad taksonoomiamääruse artiklis 9 nimetatud keskkonnanäesmärkide hulgast kliimamuutustega kohanemisse. Toetatavad tegevused ei kahjusta oluliselt teiste keskkonnanäesmärkide saavutamist. Selleks on hinnatud tegevuste vastavust taksonoomiamääruse artiklis 17 esitatud keskkonnanäesmärkide olulise kahju kirjelduse kontekstis järgmiselt:

1. *Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet.*
2. *Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele.*
3. *Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali või mereala head keskkonnaseisundit.*
4. *Tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.*
5. *Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse.*
6. *Tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.*

Eespool nimetatud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas olulise kahju ärahoidmise põhimõttega. Eraldi analüüsi selle kohta, kas projekt vastab olulise kahju ärahoidmise põhimõttele, ei pea toetuse taotleja esitama.

Paragrahvi 6 lõike 5 kohaselt peab kõigi eelnõukohase määruse alusel toetatavate projektide puhul olema tagatud kliimakindlus, sest biogaasi sisestuspunkt kvalifitseerub taristu projektideks⁷. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määruse (EL) 2021/1060⁸ artikli 73 lõike 2 punkti j põhjal tuleb taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, tagada kliimakindlus. Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul arvestab projekteerija ehitusprojekti koostamisel ka tuleviku kliimatrendidega. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samal ajal, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projekti tõttu tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgiga.

Kliimakindluse hindamine on nõutud vähemalt viieaastase kestusega taristuinvesteeringute puhul. Kliimakindluse hindamiseks on Euroopa Komisjon välja andnud teatise nr 2021/C 373/01⁹. Sellega on kehtestatud **taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027**, et tagada kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete lõimitus toetatavates projektides.

Paragrahvi 6 lõikes 6 sätestatakse, et toetust antakse projektile, mis vastab asjakohastele Euroopa Liidu ja Eesti keskkonnavaladele õigusaktidele.

Paragrahvi 6 lõigetes 7 ja 8 sätestatakse, et projekti tulemusel loetakse sisestuspunkt rajatuks, kui biogaasi sisestamiseks vajalikud sisestuspunkti ehitustööd on tehtud ja ühendus loodud ning see peab olema toimunud 900 päeva jooksul taotluse esitamisest. Ühendus on loodud, kui ehitustööd on lõpetatud, katsetused tehtud ja võrguleping sõlmitud, mis annab kinnituse, et biogaasi sisestamine ülekandevõrku on võimalik. Oluline on, et sisestuspunkt on väljaehitatud ja see võetakse kasutusele.

Paragrahvis 7 määratakse abikõlblikud kulud ja seotud tingimused.

Abikõlblikud on taotluse rahuldamise otsusega kinnitatud tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud, mis vastavad ühendmääruse §-s 15 ja käesolevas eelnõus sätestatud tingimustele. Kulu peab tekkima ja toetuse saaja peab selle tasuma projekti abikõlblikkuse perioodil.

Paragrahvi 7 lõikes 1 nimetatud abikõlblikud kulud on sisestuspunkti liitumiskulud liitumistasu ulatuses, ülekandevõrguga liitumiseks vajalikud ülekandevõrgu ehitustööde kulud ning muud kaasnevad investeeringukulud, mille tulemusena tekib biometaani sisestuspunkt ülekandevõrguga ühendamiseks vajaliku sisestusvõimsusega. Biometaani sisestuspunktiks loetakse:

- 1) biometaani sisestuspunkti käitamiseks vajalik infrastruktuur sisestuspunkti alal;
- 2) biometaani kompresserimise seadmed;

⁷ Uus taristu ning olemasoleva taristu uuendamine, ajakohastamine ja laiendamine. Taristu on näiteks hooned, võrgutaristu, jäätmete käitlussüsteemid, muud materiaalsed varad ning võrgutaristud. Täpsem loetelu on toodud Euroopa Komisjoni [teatistes nr 2021/C 58/01](#) „Tehnilised suunised „olulise kahju ärahoidmise põhimõtte“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusrahu puhul“ (ELT C 58, 18.02.2021, lk 1–30).

⁸ [Määrus - 2021/1060 - EN - EUR-Lex](#)

⁹ Komisjoni teatis nr [2021/C 373/01](#) – taristu kliimakindluse tagamise tehnilised suunised aastateks 2021–2027.

3) biometaan kvaliteedi mõõtmise seadmed.

Abikõlblik on ka ehitusseadustikus sätestatud tingimustel ja korras ehitatava ehitise omanikujärelevalve kulu ning projekteerimiskulu, kui pärast seda tehakse ehitustööd koostatud projekti alusel. Projekteerimise kulu on abikõlblik ainult siis, kui järgneb selle alusel ehitamine. Abikõlblik kulu on võrguettevõtja liitumislepingukohane liitumistasu.

Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“¹⁰ (nn teavitasmäärus) sätestatud nõuete täitmiseks tehtud kulude katmiseks saab toetust anda vähese tähtsusega abina.

Paragrahvi 7 lõikes 2 on nimetatud mitteabikõlblikud kulud lisaks ühendmääruse §-s 17 nimetatule. Mitteabikõlblikud on järgmised kulud:

- 1) projektijuhtimise kulu;
- 2) taotluse koostamise kulu;
- 3) maa soetamise, sundvõõrandamise või valdusse saamisega seotud kulu;
- 4) amortisatsioonikulu;
- 5) kindlustamise kulu;
- 6) kulu, mis on hüvitatud kohaliku omavalitsuse üksuse, riigi või Euroopa Liidu vahenditest või teistest välisvahenditest;
- 7) õigusabi- ja kohtukulu ning riigihangete vaidlustuskomisjoniga seotud kulu;
- 8) palgakulu;
- 9) biogaasi tootmiseseadme soetamise, rajamise, kohandamise ja haldamisega seotud kulu;
- 10) muu projektiga mitteseotud ja põhjendamata kulu;
- 11) tegevuskulu;
- 12) käibemaks.

Paragrahvi 8 järgi algab projekti abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäevast, kuid mitte enne rakendusüksusele taotluse esitamist. Taotleja ise avaldab taotluses, millal ta tegevustega alustab. Abikõlblikkuse periood peab algama kuue kuu jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, et hoida projektide elluviimine mõistlikus ajaraamis. Taotlusvooru väljakuulutamise järel annab rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuse tegemise oletatava tähtaja, millega taotlejad arvestavad. Projekti abikõlblikkuse perioodi pikkus on 24 kuud ja selle jooksul on võimalik projekt teoks teha, arvestades võrguettevõtja liitumislepingu täitmiseks kuluvat aega. Põhjendatud juhtudel võib rakendusüksus projekti abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni 12 kuu võrra, kuid projekti abikõlblikkuse periood peab lõppema hiljemalt 31.12.2029.

Paragrahvis 9 tuuakse välja toetuse osakaal ja piirsumma. Toetuse maksimaalne osakaal projekti abikõlblikest kuludest on 75% vastavalt rakenduskavale.

Omafinantseering peab olema täies mahus tagatud ja taotlemisel peab taotleja esitama selle kohta kirjaliku kinnituse. Toetuse maksimumsumma ja -määr märgitakse taotluse rahuldamise otsuses. Projektist taotletava toetuse maksimumsuurus on 2 miljonit eurot biometaan sisestuspunkti kohta. Kui toetuse summa suurust ei piirata, võib tekkida olukord, kus üks sisestuspunkt hõivab eelarve mahu.

Eelnõus nimetatud tegevuste toetamiseks on ette nähtud 2 miljonit eurot.

¹⁰ [RT I, 17.05.2022, 12.](#)

3. peatükk: nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele

Eelnõukohase määruse 3. peatükis kirjeldatakse, kuidas toetust taotletakse ja millistele nõuetele peavad vastama taotleja, partner ja taotlus. Samuti on selles peatükis esitatud taotleja kohustused.

Paragrahv 10 sätestatakse taotlejale ja partnerile esitatavad nõuded. Taotleja ja partner peavad vastama ühendmääruse § 3 lõigetes 2 ja 4 esitatud nõuetele. Eelnõus esitatud tingimuste kohaselt saab toetust taotleda Eesti äriregistris registreeritud ja tegutsev äriühing. Taotleja ei saa olla võrguettevõtja. Taotleja võib projekti elluviimisesse kaasata partnerina teise Eestis registreeritud äriühingu.

Taotleja ja partner ei tohi olla raskustes olev ettevõtja üldise grupierandi määruse artikli 2 punkti 18 tähenduses. Taotleja ja partner peavad vastama ühendmääruse § 3 lõigetes 2 ja 4 esitatud nõuetele. Omafinantseeringu olemasolu kohta esitab taotleja seda tõendava dokumendi, samuti tuleb esitada kinnitus valmisoleku kohta projekti rahastada nõutud ulatuses.

Paragrahv 11 sätestatakse taotlusele esitatavad nõuded.

Lisaks ühendmääruse §-s 4 sätestatud nõuetele peab taotlus sisaldama tegevuse kogueelarvet (abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude summa), omafinantseeringu kirjalikku kinnitust, KOV-i projekteerimistingimusi, võrguettevõtte liitumispakkumust ning teisi vajalikke dokumente. Projekti kirjeldus ja projekti elluviimise ajakava peavad olema teostatavad. Taotlusele tuleb lisada kalkulatsioonid ja hinnapakkumused tegevuste kohta, mis ei sisaldu liitumispakkumuses ja mis selgitavad ja tõendavad projekti eelarve kujunemist.

Projekti kogumaksumus sisaldab ka mitteabikõlblike kulusid ja käibemaksu.

Taotlusega koos tuleb esitada võrguettevõtte hinnapakkumus koos eeluuringu tulemustega. Sisestuspunkti väljaehitamise kohta osas, mille tegevused ei kuulu liitumislepingu alla, esitatakse kolm hinnapakkumust ning KOV-i üksuse väljastatud projekteerimistingimused. Kui projekteerimistingimusi ei väljastata, tuleb lisada KOV-i kirjalik vastus projekteerimistingimuste taotlusele.

Iga kulu kohta, mis ei sisaldu võrguettevõtte liitumispakkumises, lisatakse kolm hinnapakkumust ja kalkulatsioon, sest taotluse rahuldamise korral tuleb korraldada riigihange või ostumenetlus, mille tulemusena selgub projekti tegelik kulu, ning rakendusüksus kontrollib nende õiguspärasust.

Projekt peab olema kuluefektiivne, mis on täidetud juhul, kui projekti elluviimise kulud vastavad turuolukorrale. Selleks tuleb esitada ka hinnavõrdlus. Hinnavõrdluse tegemiseks oleks vaja esitada võrreldavad hinnapakkumused üksteisest sõltumatutelt pakkujatelt ning pakkumuse lähteülesande kirjeldus koos küsitud pakkumuste infoga kirjalikult taasesitamist võimaldavas vormis. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakkumiste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakkumistega.

Näitlikult olukorras, kus on küsitud kolm hinnapakkumist, kuid esitatud/saadud vaid üks pakkumus, ei saa seda lugeda piisavaks, st toetuse saajal tuleb veel uurida potentsiaalsete võrreldavate pakkumiste saamise võimalusi – ei saa piirduda ühe ettevõtte esitatud pakkumusega (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakkumiste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakkumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakkumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on selle dokumenteerinud, et tagada

kontrolljälje olemasolu (sh võimalike auditite käigus). Olukorras, kus toetuse saaja hinnangul ei ole võrreldavaid hinnapakumisi võimalik saada, peab sellekohane põhjendus olema veenev ja põhjendatud (nt ei saa aktsepteerida põhjendusi, et tegemist on pikaajalise koostööpartneriga vms).

Nõutud andmed ja dokumendid on vajalikud, et rakendusüksus saaks hinnata taotleja suutlikkust projekt ellu viia, taotluse sisulist mõistlikkust, taotluse elluviimise majanduslikke riske ja projekti jätkusuutlikkust. Vajaduse korral on rakendusüksusel õigus nõuda taotlejalt lisateavet, kui ei ole piisavalt selge, kas projekti teostamine on realistlik või mitte.

Taotluse juurde esitatakse tootjate või edasimüüjatega tehtud eelkokkulepped biogaasi mahu kohta, mida on plaanis sisestada. Eelkokkulepped annavad kinnituse, et projektiga rajatava biometaani sisestuspunkti piirkonnas on piisavas mahus biometaani, mida soovitakse sisestuspunkti kaudu ülekandevõrku anda, et täita § 6 lõike 2 nõuet, millega sisestusmaht 2029. aastaks peab olema vähemalt 33 gigavatt-tundi aastas. Sisestuspunkti rajaja võib olla ka ise biometaani tootja. Viimasel juhul esitatakse kinnitus tootmismahude andmete kohta ja vajaduse korral lisatakse puuduvas mahus eelkokkulepped taotleja prognoositud sisestusmahu sisestuspunkti tõendamiseks. Sisestuspunkti sisestusmaht on ka hindamiskriteerium, seega peab hindamiseks olema tõendatud kogu prognoositav sisestusmaht. Eelkokkulepe peab sisaldama infot biometaani tootja kohta koos biometaani tootmisvõimsuse, juba kasutatavate sisestuspunktide infoga ja sooviga kasutada rajatava biometaani sisestuspunkti koos fikseeritud minimaalse aastas sisestatava biometaani kogusega projektile järgneva viie aasta jooksul, lähtuvalt taotleja taotluses prognoosina toodud maksimaalsest prognoositud vastuvõtuhinnast.

Kuna eelnõukohase määruse §-s 6 on sätestatud tingimused sisestatavale kütusele ja heitmetele, ei ole taotlejal vaja koostada „olulise kahju ärahoidmise põhimõtte“ täitmise kohta analüüsi, kuid ta peab kinnitama, et kavandatav tegevus vastab sellele põhimõttele, mis tähendab, et välditakse olulist kahju keskkonnamärgide saavutamisele¹¹. Olulise kahju olukorrad, mida peab vältima, on kirjeldatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse 2020/852/EL, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17.

Lisada tuleb kinnitus projekti vastavuse kohta „olulise kahju ärahoidmise põhimõttele“ lähtuvalt § 6 lõige 4 toodud tingimustest. Enne kinnituse andmist tutvub taotleja „olulise kahju ärahoidmise põhimõtte“ teabelehega, mis on lisatud taotlusmaterjalide juurde, et taotleja saaks anda informeeritud kinnituse rakendusüksuse kodulehel toodud juhendi järgi. Kui taotlusega seotud tegevuste elluviimiseks on vajalik keskkonnamõju hindamine, siis on vajalik kinnitus hindamisest tulenevate nõuete järgimise kohta projekti jooksul ning ka vähemalt viie aasta jooksul peale projekti lõppu.

Arvestades, et taristuinvesteeringute korral on kliimakindluse tagamine kohustuslik – taristu võivad olla hooned, looduspõhised taristud, võrgutaristu (gaasivõrk)¹² –, tuleb taotluses esitada ka kinnitus, et taristuprojektiga saavutatakse kliimakindlus. Kliimakindluse tagamise hinnangu koostab taotleja, lähtudes § 11 lõikes 6 toodust. Et lihtsustada taotleja jaoks dokumentide ettevalmistamist, tõendamaks projekti vastavust lõike 1 punktis 23 nõutule, lisab rakendusüksus oma veebilehele asjakohased juhendid ja metoodika. Kuna taotleja peab esitama taotluses kasvuhoonegaaside kokkuhoitava koguse ning KIKi koostatud vormil vastava

¹¹ „Olulise kahju ärahoidmise põhimõtte“ (nimetatakse ka *ei kahjusta oluliselt*) on nõue, mille kohaselt ei tohi investeeringud majandustegevusse oluliselt kahjustada keskkonnamärgide ega sotsiaalseid eesmärgi. Keskkonnamärgid on kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt, õhu-, vee- ja pinnasesaastatuse vältimine ja tõrje, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine.

¹² Täpsem loetelu, mis on taristu, on esitatud Euroopa Komisjoni teatises (2021/C 373/01) „Taristu kliimakindluse tagamise tehniliste suuniste aastateks 2021–2027“, ELT C 373, 16.9.2021, lk 1–92.

arvutuse, siis ei ole vajalik kasvuhoonegaaside jalajälje lisahindamine, välja arvatud juhul, kui kasvuhoonegaaside heite suhteline või absoluutne muutus projekti mõjul kokku on suurem kui 20 000 süsinikdioksiidi ekvivalenttonni aastas.

Kinnitus taristuprojektiga seotud kliimakindluse hinnangu koostamise kohta koos hinnangut tõendava dokumentatsiooniga lähtuvalt rakendusüksuse etteantud juhendist ja vormidest edastatakse kahe kuu jooksul peale positiivse rahastusotsuse saamist ning kinnitus hinnangust tulenevate nõuete järgimise kohta projekti jooksul ja vähemalt viie aasta jooksul peale projekti lõppu. Toetuse väljamakseid ei tehta enne, kui taotleja on kinnitanud (keskkonnamõju hindamisega seotud) leevendusmeetmete rakendamist. Taotleja kinnitab taotluse esitamisel, et täidab eeltoodud tingimused, toob välja juba teadaolevad vajalikud leevendusmeetmed, ülalkirjeldatud tegevuste ajakava ja tulemused.

4.peatükk: toetuse taotlemine

Paragrahvis 12 sätestatakse taotlusvooru avamine. Taotlusvooruga seotud info avaldab rakendusüksus rakendusasutuse ülesandel.

Paragrahvi 12 lõikes 1 nähakse ette, et taotlusvooruga toetatavad tegevused, eelarve ja ajakava kinnitab rakendusasutuse juht ning rakendusasutus edastab selle teabe rakendusüksusele.

Rakendusüksus teavitab taotlusvooru tähtjast, eelarvest ja tingimustest kodulehel või sihtrühmale suunatud avalikus kanalis.

Paragrahvis 13 sätestatakse toetuse taotlemise tähtaeg.

Taotluse esitab e-toetuse keskkonna kaudu taotleja esindusõiguslik isik digitaalselt allkirjastatuna. E-toetuse keskkonna tehnilise vea korral lähtutakse ühendmääruse § 5 lõikest 2. Toetuse taotlemine ja toetuse kasutamisega seotud teave ja dokumendid esitatakse toetuse haldamise registri e-toetuse keskkonnas. Toetuse haldamise registrina käsitatakse andmekogu ÜSS2021_2027 § 21 tähenduses.

Paragrahvi 13 sätestab, et taotlus esitatakse taotlusvooru väljakuulutamisel teatatud tähtja jooksul, mille kestus on vähemalt 60 tööpäeva.

5. peatükk: taotluse menetlemine

Peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemise ning taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise tingimusi, projekti valikukriteeriumeid ja valiku korda. Peatükk sätestab ka tingimused ja korra taotluse rahuldamiseks ning rahuldamata jätmiseks.

Paragrahvis 14 sätestatakse taotluse menetlusprotsessi tähtjad ning nendega kaasnevad eritingimused, näiteks tähtaegade pikendamise kohta. Taotluste menetlemise tähtjaks on kuni 70 tööpäeva. KIK-i kogemustele tuginedes on kvaliteetse menetluse tagamiseks vajalik 70 tööpäeva.

Kui taotlust on vaja täiendada või parandada, on põhjendatud vajaduse korral võimalik menetluse tähtaega 16 tööpäeva võrra pikendada.

Taotlejale saadetakse tema taotluse kohta tehtud otsus e-toetuse keskkonna kaudu, mille kohta saadetakse teavitus taotleja avaldatud e-posti aadressile. Sel moel edastatud otsus loetakse kätte toimetatuks haldusmenetluse seaduse § 27 lõike 2 punkti 1 kohaselt.

Paragrahvis 15 sätestatakse, millistel tingimustel on võimalik taotleja ja taotlus nõuetele vastavaks tunnistada, samuti asjaolud, mille esinemise korral ei tunnistata taotlust nõuetele vastavaks. Rakendusüksus tunnistab taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui on täidetud kõik määruse §-s 11 taotlusele sätestatud nõuded. Vastavuse tuvastamise kohustus tuleneb ühendmäärusest, mille § 6 ja § 8 lõike 1 kohaselt on üks taotluse rahuldamise otsuse tegemise tingimus taotleja ja taotluse vastamine toetuse andmise tingimuste määramises nimetatud nõuetele. Vastavuse kontrollimise käigus hindavad KIK-i finantsanalüütikud ka taotleja ja projekti finantsilist jätkusuutlikkust.

Paragrahvis 16 sätestatakse projektide valimise kriteeriumid, mille järgi hinnatakse projekte, kui nõuetele vastavaks on tunnistatud taotlus, taotleja ja partner. Projekte hinnatakse, lähtudes käesolevas paragrahvis sätestatud valikukriteeriumidest ja määruse lisas kirjeldatud valikumetoodikast, mille alus on perioodi 2021–2027 seirekomisjoni poolt kinnitatud valikukriteeriumid ja valikumetoodika.

Lõpuks eri valikukriteeriumide tulemused liidetakse ja saadakse koondhinne, mille alusel seatakse projektid pingeritta. Rohkem punkte saanud taotlus asetseb pingereas eespool. Taotlused rahuldatakse alates eespool asetsevast taotlusest. Rakendusüksus võib taotluste hindamisse kaasata eksperte.

Paragrahvi 16 lõikes 2 nimetatud valikukriteeriumid tagavad, et rahastuse saavad suurema tõenäosusega realiseeruvad projektid, mis on kuluefektiivsemad ja täidavad meetme eesmärgi.

Toetuse andmise tingimuste koostamisel on rakendatud perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriume ning tehtud asjakohased analüüsid. Eelnõukohase määruse lisas on valikukriteeriumide all kirjeldatud hindamiskriteeriumid ning hindamiskriteeriumi eest antavad punktid. Valikukriteeriumide rakendamine on määramises seatud järgmiste punktidenä:

1. Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele

Projekt peab olema kooskõlas §-s 3 nimetatud toetuse andmise eesmärkidega.

2. Projekti põhjendatus

Projekti tegevused on põhjendatud, kui need vastavad eelnõukohase määruse §-s 6 seatud tingimustele. Kui projekti tegevused ei ole põhjendatud, siis tunnistatakse projekt nõuetele mittevastavaks.

3. Projekti kuluefektiivsus

Ette nähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks (projekti väljundi jaoks vajalike tegevuste ja eelarve suhe peab olema põhjendatud ja kavandatavad tegevused otseselt suunatud projekti väljundite saavutamiseks). Planeeritud eelarve on realistlik (planeeritud tegevused, hind ja elluviimise aeg on tasakaalus) ja mõistlik – on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud ning taotleja on suuteline rahastama projektile järgnevaid püsikulusid.

4. Toetuse taotleja suutlikkus projekt ellu viia

Kontrollitakse, kas taotlejal on kogemus, õiguslik, organisatsioonilised või tehnilised eeldused projekti elluviimiseks kavandatud viisil, tagades kestlikkuse ja jätkusuutlikkuse (sh taristuinvesteeringute või tootlike investeeringute puhul edasised tegevus- ja hoolduskulud).

5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi riigi pikaajalise

arengustrateegia näitajatesse, mis on sätestatud §-s 3. Taotlus panustab sellesse teemasse siis, kui taotluses toodud toetatavad tegevused on lubatud määruse § 5 järgi ning on võimalik panustada § 3 lõikes 4 sätestatud näitajatesse. Rakendusüksus kontrollib taotluses märgitud sisuliste tegevuste kooskõla eespool kirjeldatuga.

Paragrahvi 16 lõige 3 sätestab, et rakendusüksus reastab taotleja ja taotluse nõuetele ning valikukriteeriumidele vastavaks tunnistatud taotlused asjakohasesse pingeritta määruse lisa toodud hindamiskriteeriumite alusel.

Paragrahvi 16 lõike 4 kohaselt ei saa rahastust projekt, mis asub pingereas eespool asetsevast projektist vähem kui 50 km raadiuses, et tagada võimalikult suurel alal sisestuspunktile ligipääs ja tagada rakenduskava sisestusmahule seatud eesmärk.

Paragrahvi 16 lõikes 5 on sätestatud, et toetust saab taotleda projektile asukohas, kus juba ei ole või juba ei rajata 50 km raadiuses avalikku sisestuspunkti, ja seda põhjusel, et biometaani sisestuspunktid oleksid võimalikult suurel alal kasutatavad ja asukohas sisestatavat biometaani oleks piisavalt.

Paragrahvi 16 lõike 6 kohaselt võib rakendusüksus kaasata projektide hindamisse eksperte.

Paragrahvi 16 lõikes 7 sätestatakse pingerea moodustumise viis. Määruse lisa alusel moodustub hindamiskriteeriumidele antud punktide liitmisel koondhinne, mille alusel tekib projektide pingerida, kus rohkem punkte saanud taotlus asub paremusjärjestuses eespool.

Hindamiskriteeriumid ja nende osakaalud on järgmised:

- 1) Sisestuspunkti kulutõhusus ehk taotletud abi suurus sisestuspunkti sisestusvõimsuse kohta (€/MW) osakaaluga 40%;
- 2) sisestuspunkti sisestusmaht (GWh/a) osakaaluga 40%;
- 3) sisestuspunkti maksimaalne fikseeritud vastuvõtuhind (€/MWh) osakaaluga 20%.

Hindamiskriteeriumid number 1 ja 2 on kaalukama osakaaluga, kuna on olulised meetme tulemusnäitaja saavutamiseks ja otseselt seotud meetme rakenduskavas ette nähtud kriteeriumidega.

Paragrahvi 16 lõikes 8 sätestatakse, et juhul kui taotlused saavad võrdse koondhinde, siis eelistatakse projekti, millele on antud rohkem punkte lisa 1 hindamiskriteeriumi punktis 1.

Paragrahvis 17 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Nõuetele vastavaks tunnistatud taotlejatest ja taotlustest moodustatakse valikumetoodika kohaselt paremusjärjestus. Rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise otsuse meetme eelarve piires. Kui taotlusvooru eelarvest piisab kõigi taotluste rahuldamiseks, siis ei ole vaja paremusjärjestuse selgumist oodata ja võib nõuetele vastavate taotluste rahuldamise otsuseid jooksvalt tegema hakata.

Taotluse rahuldamise otsuses märgitakse ühendmääruse § 8 lõikes 4 sätestatu. Lisaks täpsustatakse projekti elluviimise ning toetuse maksmise tingimusi, sätestatakse projekti elluviimise ajakava. Kuna hanked on väga oluline osa projektide elluviimisest, tuuakse otsuses eraldi välja nõuded hangetele, samuti projekti kestuse nõude täitmise tingimused, lähtudes konkreetse projekti eripäradest.

Paragrahvis 18 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemisel arvestatakse ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 sätestatud ning otsus vormistatakse, lähtudes ühendmääruse § 8 lõikest 4. Kõik taotlused, mis ei vasta nõuetele või mis ei mahu taotlusvooru eelarvesse, jätab rakendusüksus rahuldamata.

Paragrahvi 18 lõikes 2 on määratud andmed, mida taotluse rahuldamata jätmise otsus peab sisaldama.

Taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse vähemalt:

- 1) otsuse tegija;
- 2) otsuse tegemise kuupäev ja otsuse number;
- 3) toetuse taotleja andmed;
- 4) otsuse tegemise õiguslikud ja faktilised alused;
- 5) taotluse rahuldamata jätmise põhjendus kooskõlas ÜSS2021_2027 §-ga 12, mille kohaselt projekti koondhinnet ega hindajate antud hinnanguid ei põhjendata;
- 6) otsuse vaidlustamise kord.

Paragrahvis 19 sätestatakse taotluse osalise või kõrvaltingimusega rahuldamise tingimused.

Taotluse võib osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõikes 1 sätestatu kohaselt, samuti juhul, kui toetust on taotletud selliste tegevuste või kulude katteks, mis ei ole abikõlblikud või projekti elluviimise seisukohast olulised või põhjendatud. Taotluse võib osaliselt rahuldada vaid tingimusel, et taotleja on nõus rakendusüksuse ettepanekuga vähendada taotletud toetuse summat või muuta projektis kavandatud tegevusi. Kui taotleja ei ole rakendusüksuse ettepanekuga nõus, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Taotluse rahuldamise otsuse võib ühendmääruse § 9 lõigetes 2 ja 3 sätestatu tähenduses teha kõrvaltingimusega. Kui taotlus rahuldatakse kõrvaltingimusega, ei maksta toetust välja enne, kui kõrvaltingimus on täidetud.

6. peatükk: taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine

Paragrahvis 20 sätestatakse toetuse taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine.

Taotluse rahuldamise otsust muudetakse toetuse saaja kirjaliku avalduse alusel ühendmääruse §-des 12 ja 13 sätestatud tingimustel ja korras. Toetuse summat või määra on võimalik suurendada, kui on tagatud riigiabi ergutav mõju. Projekti eelarve piires võib kulude summasid muuta toetuse saaja kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis esitatud avalduse alusel ja eeldusel, et kogumaksumus ja abikõlblik summa ei muutu.

Kui toetuse saaja soovib taotluse rahuldamise otsust muuta, tuleb avaldus esitada enne toetuse lõplikku maksmist või lõpparuande kinnitamist. Ühendmääruse kohaselt võib taotluse rahuldamise otsust muuta kuni toetuse lõpliku väljamaksmiseni või lõpparuande kinnitamiseni, sõltuvalt sellest, milline neist on viimane.

Rakendusüksus võib taotluse rahuldamise otsust muuta ka pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu, kuid enne lõpparuande kinnitamist või viimast väljamakset. Taotluste pingerida projekti selles etapis enam ümber ei hinnata. Kui taotletakse toetuse summa või toetuse määra suurendamist, siis tuleb kontrollida, et taotlus oleks ka muudetud summa ja määra korral kuulunud pingereas rahuldatud taotluste hulka. Projekti muutmine peab olema põhjendatud. Rakendusüksus hindab

projekti vastavust määruse nõuetele. Ka muudetud projekt peab vastama käesoleva määruse alusel ette nähtud rahastamise tingimustele.

Taotluse rahuldamise otsus tunnistatakse osaliselt või täielikult kehtetuks ühendmääruse § 14 alusel.

Paragrahvi 20 lõige 6 seab ühendmääruse §-s 14 või § 34 lõike 1 punktis 3 sätestatule lisatingimuse. Rakendusüksus võib tunnistada taotluse rahuldamise otsuse osaliselt või täielikult kehtetuks, kui toetuse saaja ei täida projekti elluviimise ajakava. Sätte eesmärk on tagada projekti elluviimine taotluses kirjeldatud ajakava kohaselt ja vältida, et meetmes ei broneeritaks toetusraha sellisele projektile, mille elluviimine põhjendamatult venib nende projektide arvelt, millega jõutaks tulemuseni mõistliku ja kavandatud ajaga.

7. peatükk: toetuse saaja, partneri ja rakendusüksuse õigused ning kohustused

Eelnõukohase määruse 7. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja, partneri ja rakendusüksuse õigusi ning kohustusi.

Paragrahvi 21 lõikes 1 ja 2 sätestatakse toetuse saaja ja partneri õigused ning kohustused. Toetuse saajal ja partneril on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustuste täitmisega. Selle all on mõeldud, et kui toetuse saajal tekib vajadus, siis tuleb kindlasti nõu küsida, et vältida eksimusi. Toetuse saajale tuleb anda võimalus esitada oma seisukohad ÜSS2021_2027-s ettenähtud juhtudel.

Toetuse saaja tagab ühendmääruses ja selle alusel antud õigusaktides, toetuse taotluse rahuldamise otsuses ja eelnõukohases määruses sätestatud kohustuste täitmise. Toetuse saaja tagab ehitustegevuse ja valminud ehitise vastavuse õigusaktidele, samuti omanikujärelevalve tegemise. Toetuse saaja peab tagama, et rajatavat biometaanis sisestuspunkti ei kasutata taastumatute kütuste käitlemiseks.

Paragrahvi 21 lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja kohustused lisaks ühendmääruse §-s 10 sätestatule.

Toetuse saaja on kohustatud tagama ehitamise ja omanikujärelevalve tegemise kooskõlas ehitusseadustiku ja teise asjakohaste õigusaktidega.

Toetuse saaja peab tagama projekti elluviimiseks õigusaktides ettenähtud lubade ja kooskõlastuste olemasolu.

Toetuse saaja tagab, et projektile järgneva viie aasta jooksul ei kasutata rajatavat biometaanis sisestuspunkti taastumatute kütuste käitlemiseks, edastamiseks ülekandevõrku ega sisestuspunkti kaudu taastumatu kütuse väljavõtuks.

Toetuse saaja peab tagama võrdse ligipääsu biometaanis sisestuspunktile, luues selleks kas avaliku broneerimissüsteemi, lepingute või muude kokkulepete alusel. Kirjeldus ligipääsu tagamise kohta lisatakse taotlusele. Ligipääs peab olema tagatud projektile järgneva viie aasta jooksul.

Biogaasi sisestuspunkti käitamisel kasutab toetuse saaja ainult taastuvenergiat ja taastuvenergiast toodetud elektrienergiat. Taastuvenergia kasutamist on võimalik tõendada päritolutunnistuste esitamisega KIK-i nõudmisel. Kui toetuse saaja elektritarbimise pakett näeb

ette taastuenergia kasutamist, võib toetuse saaja taastuenergia tarbimise tõendamiseks esitada koopia või väljavõtte elektritarbimise lepingust. Kui toetuse saajal on taastuvelektri tootmiseseade, võib esitada tootmise ja tarbimise andmed, mis katavad energiakulu.

Tagada tuleb sisestuspunkti sisestamisel küsitav maksimaalne hind kahe aasta vältel. Üldise grupierandi määruse artiklist 48 tulenevalt ei ole energiataristu rajamiseks antav abi, mis on energia siseturu õigusaktide kohaselt osaliselt või täielikult vabastatud kolmandate isikute juurdepääsust või tariifide reguleerimisest, sama artikli alusel vabastatud aluslepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud teavitamiskohustusest. Hind ja arvutuskäik lisatakse taotlusele.

Paragrahvi 21 lõike 4 kohaselt peab partner täitma ühendmääruse § 10 lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustusi.

Paragrahvi 21 lõikes 5 sätestatakse kohustused seoses hangete läbiviimisega.

Toetuse saaja sõlmib sisestuspunkti väljaehitamiseks liitumislepingu võrguettevõttega, kes korraldab sisestuspunkti rajamiseks vajalikud tööd. Projekti teostamiseks vajalikud tööd, mida ei korralda võrguettevõtja, korraldab toetuse saaja, järgides asja, teenuse või ehitustöö ostmisel § 21 kohast ostumenetlust.

Määruses nimetatakse nii riigihanget kui ka ostumenetlust hankeks, sest sisuliselt on tegemist mõlemal juhul ehitustöö, asja või teenuse hankimisega. Kõik maksumused on sätestatud ilma käibemaksuta.

Toetust saava projekti hangete läbiviimise korraldab toetuse saaja vastavalt ühendmääruse §-s 11 kehtestatud nõuetele ja riigihangete seadusele. Kui toetuse saaja on hankija riigihangete seaduse tähenduses, viib ta toetuse kasutamiseks läbi riigihanke, lähtudes riigihangete seadusest ja oma asutuse sees kehtestatud hankekorrast. Kui ta ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses, viib ta toetuse kasutamiseks läbi ühendmääruse § 11 kohase ostumenetluse.

Et meetme eelarve efektiivselt ära kasutada, on seatud kohustus ehitustöö hanked (riigihange või toetuse saaja ostumenetlus) välja kuulutada kuue kuu jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi algusest. Hanke väljakuulutamise on hanketeate avaldamine riigihangete registris või pakkumuste küsimise kirja väljasaatmine. Kuus kuud on piisav aeg ehitushangete ettevalmistamiseks ka siis, kui enne on vaja koostada ehitusprojekt.

Sätestatakse toetuse saaja kohustus esitada riigihanke alusdokumendid või ostumenetluse dokumentide ja lepingu kavandid KIK-ile, kui hanke eeldatav maksumus on 100 000 eurot või enam, seda sõltumata asjade ostu või teenuse liigist. Rakendusüksus võib eelkontrolli tegemisel nõu küsida Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonnalt. Toetuse taotleja võib hangete ettevalmistamist ja läbiviimist omal vastutusel alustada enne taotluse rahuldamise otsuse tegemist. Selline otsus sisaldab riski, kuna toetuse saaja ei saa olla kindel, et tema toetuse taotlus rahuldatakse. Toetuse taotluse esitamise hetkeks ei tohi projekti teostamiseks olla võetud siduvaid kohustusi.

Toetuse saaja on kohustatud rakendusüksusele esitama eelkontrolliks lepingute muudatused. Rakendusüksus kontrollib dokumentide vastavust taotluse rahuldamise otsusele ja riigihangete seadusele ja vajaduse korral teeb ettepanekud dokumente täiendada või muuta, näidates ühtlasi, millised asjaolud vajavad täiendamist või muutmist.

Hankelepingu muudatused peavad vastama riigihangete seaduse §-le 123 või mittehankija korral sama seaduse §-le 3, mida saab sisustada ka § 123 lõike 1 kaudu. Rahaliselt hinnatavad

muudatused on üldjuhul lubatavad teenuste ja asjade soetamise korral ulatuses kuni 10% hankelepingu esialgsest maksumusest ja ehitustööde korral kuni 15%.

Lepingu reservi kasutamise eelkontroll on vajalik, et oleks tagatud kooskõla reservi kasutamise tingimustega ja et vältida hilisemaid finantskorrektsioone. Üldjuhul loetakse reservi kasutamist samuti lepingu muutmiseks.

Paragrahvi 21 lõikes 6 on sisustatud investeeringu kestuse nõue. Toetuse saaja peab säilitama ja sihipäraselt kasutama toetuse eest ostetud asja või ehitist vähemalt viis aastat. Biometaanis sisestuspunkti kasutamisega on umbes 30 aastat. Riigiabi reeglites säilitamise ja kasutuse perioodi ei ole määratud.

Paragrahvis 22 sätestatakse rakendusüksuse kohustused. Abi andmisega seotud dokumente tuleb rakendusüksusel säilitada üldise grupierandi määruse artikli 12 kohaselt kümme aastat otsuse tegemisest. Vähese tähtsusega abi määruse artikli 6 lõige 4 sätestab sama tähtsaja dokumentide säilitamiseks.

8. peatükk: aruannete esitamine

Eelnõukohase määruse 8. peatükis kirjeldatakse, kuidas toimub toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamine. Projekti elluviimise kohta esitatakse vahearuanded, lõpparuanne ja järeларуanded.

Paragrahvis 23 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise ning aruandes nõutava informatsiooni maht. Nõuetekohased aruanded tagavad rakendusüksusele võimaluse teha projekti üle tõhusat järelevalvet. Suuremate projektide ja kõrgendatud riskiga taotleja korral võib rakendusüksus nõuda projekti aruannete esitamist tihedamini kui kord aastas. Aruannete esitamise tihedus sätestatakse taotluse rahuldamise otsuses. Kui vahearuannetes ja lõpparuandes esitatakse kasvuhoonegaaside heitkogused enne projekti tegelike andmete alusel ja pärast projekti arvestusliku suurusena, siis järeларуandes tuleb ka pärast projekti tekkinud heitkogused esitada ühe aasta pikkuse aruandeperioodi kohta tegelike andmete alusel. Järeларуanne esitatakse ühe ja viie aasta möödumisel. Näiteks, kui projekti lõppmakse tehakse 2027. aasta 1. septembril, kestab esimene järeларуande periood 2028. aasta 30. augustini ja teine periood 2032. aasta 30. augustini. Järeларуande esitamiseks on aega 30 tööpäeva. Järeларуandes ei ole vaja esitada väljundnäitajaid, kuna need võrreldes lõpparuandega ei muutu.

9. peatükk: toetuse maksmise tingimused

Paragrahvis 24 sätestatakse toetuse maksmise tingimused. Toetus makstakse ühendmääruse 6. peatüki kohaselt ja taotluse rahuldamise otsuses toodud tingimuste järgi. Toetuse väljamakse tegemise eeldus on toetuse saamisega seotud tingimuste ja kohustuste täitmine ning kulude abikõlblikkus. Toetuse saaja esitab kulude olemasolul vähemalt üks kord kvartalis rakendusüksusele e-toetuse keskkonnas maksetaotluse. Ettemakseid rakendusüksus ei tee.

Toetus makstakse välja pärast tegelike kulude tekkimist. Toetus makstakse välja vastavalt taotluse rahuldamise otsuses nimetatud toetuse osakaalule abikõlblikest kuludest ja mitte rohkem, kui on määratud toetussumma. Maksetaotluse peab esitama toetuse saaja, kuid väljamakse tehakse toetuse saaja taotluse alusel kas toetuse saajale, partnerile või töövõtjale. Toetuse saaja peab tagama töövõtjale toetuse maksmise abikõlblikkuse perioodil.

10. peatükk: finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu §-s 25 sätestatakse finantskorrektsioonide tegemine vastavalt ÜSS2021_2027 §-dele 28–30 ja ühendmääruse 7. peatükis sätestatule.

Eelnõu §-s 26 sätestatakse rakendusüksuse toimingute või otsuste peale vaide esitamise kohustus rakendusüksusele enne halduskohtusse pöördumist.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid.

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

Eelnõu on kooskõlas ka üldise grupierandi määrusega (EL) nr 651/2014 ja vähese tähtsusega abile kohalduva määrusega (EL) 2023/2831.

4. Määruse mõjud

Eelnõu määrusena jõustumine võimaldab suurendada biometaanide suunamist maagaasi ülekandevõrku, kus see saab asendada fossiilset maagaasi. Seeläbi aidatakse kaasa gaasivõrgu dekarboniseerimisele ning tagatakse energiasüsteemi varustuskindlus.

Määruses seatud eesmärgi täitmise tulemusena on eelnõukohases määruses seatud eesmärgi saavutamiseks vaja rajada üks biometaanide sisestuspunkt ja gaasivõrgu sisestatud biometaanide kogus peab olema kokku vähemalt 33 GWh/a.

Määrus aitab kaasa strateegia „Eesti 2035“ elukeskkonna ja majanduse sihtide ja nendega seotud eesmärkide täitmisele, määruksel on puutumus keskkonna ja kliima horisontaalsete põhimõtetega. Määrus panustab keskkonnanahoiu näitajasse „gaasivõrgu sisestatud biometaanide kogus“. Tegevused ei mõjuta regionaalarengut, soolist võrdõiguslikkust, võrdsete võimaluste ja ligipääsetavuse horisontaalseid põhimõtteid.

Keskkonnahoid ja kliima

Taastuvenergia direktiivi (EL) 2018/2001 kohaselt on riigil kohustus suurendada taastuvenergia osakaalu. Sama näeb ette taastuvenergia 2023. a 18. oktoobril vastu võetud direktiiv (EL) 2023/2413. Siseriikliku taastuvenergia eesmärgi kohaselt moodustab taastuvenergia aastaks 2030 vähemalt 65% riigisisese energia summaarsest lõpptarbimisest. Elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest moodustab taastuvenergia vähemalt 100%. Seatud eesmärgi täitmise edukust tagab valdkondadeülene kasvuhooenergia heite vähendamine, rakendades kõiki säästlikkuse kriteeriumidele vastavaid lahendusi. Biometaan on lokaalne keskkonnasäästlik kütus, sest selle tootmise käigus muidu looduslikul teel rohtse biomassi ja põllumajandusjäätmade bioloogilisel lagunemisel atmosfääri eralduv metaan ning CO₂ püütakse kinni ning puhastatakse ära. Biometaanide kasutamise positiivne lisamõju on KHG-heite minimeerimine kogu ahelas.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2021. aasta määruses (EL) 2019/2088 on sätestatud jätkusuutliku investeerimise põhimõte. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see, lähtudes olulise kahju ärahoidmise põhimõttest, ei kahjusta ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonna- või sotsiaalsel eesmärki. „Olulise kahju ärahoidmise põhimõtte“ hindamise kriteeriumid tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu taksonoomiamääruse 2020/852/EL artiklist 17. Sellele lisaks tuleb arvesse võtta ka EL-i jätkusuutliku arenduse ja Pariisi kliimakokkuleppe eesmärke. Ühissätete määrusena tuntud nõukogu määruses (EL) 2021/1060 on sätestatud ühtekuuluvuspoliitika fondide väljatöötamisel kohustus analüüsida tegevuse vastavust „olulise kahju ärahoidmise põhimõttele“. Planeeritud tegevused on hinnatud DNSH-juhendi alusel „olulise kahju ärahoidmise põhimõttega“ kooskõlas olevaks.

Iga projekti puhul peab olema tagatud kliimakindlus ja selle kohta lisatakse asjakohane analüüs.

Mõju majandusele

Suurenenud on vajadus ja huvi biogaasi tootmise laiendamise ning uute biogaasi tootmisjaamade rajamise vastu. Biometaani sisestuspunktide loomisega on võimalik laiendada biometaani kasutamist laiemalt.

Mõju regionaalarengule

Toetusel on positiivne mõju tasakaalustatud regionaalarengule, mis avaldub peamiselt ettevõtluse toetamise kaudu väljaspool linnapiirkondi.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust antakse Euroopa Regionaalarengu Fondist. Määruse rakendamisest ei eeldata lisatulu riigieelarvesse. EL-i toetuse eelarve on 2 miljonit eurot.

Kulud, mida toetusest ei kaeta, tuleb toetuse saajal katta omafinantseeringust.

Määruse rakendamiseks ei ole lisategevused vajalikud.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemis (EIS) Rahandusministeeriumile. Lisaks esitatakse eelnõu arvamuse andmiseks Elering AS-ile, Eesti Gaasiliidule ja Eesti Biogaasi Assotsiatsioonile.